

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA ZGODOVINO

LARA KRIŽAJ

**Glasbena šola Kranj med leti 1950 in 1959 v časopisu
Gorenjski glas**

Diplomsko delo

Mentor: doc. dr. Bojan Balkovec

Univerzitetni dvodisciplinarni
študijski program prve stopnje:
Zgodovina

Ljubljana, 2017

ZAHVALA

Najlepša hvala moji družini za finančno pomoč ter vso podporo in spodbudne besede.

Boštjanu in vsem prijateljem se zahvaljujem za potrpežljivost in podporo pri pisanju.

Mentorju dr. Bojanu Balkovcu se zahvaljujem za strokovne nasvete pri pisanju.

Izvleček

Glasbena šola Kranj med leti 1950 in 1959 v časopisu Gorenjski glas

Glasbena šola Kranj je bila ustanovljena leta 1909, kar je pomenilo začetek sistematične glasbene dejavnosti na Gorenjskem. Skozi celo svojo zgodovino je sledila viziji, da bi bilo glasbeno izobraževanje dostopno vsem. Ta vizija se še bolj okrepi po drugi svetovni vojni, ko je bila Slovenija del Federativne ljudske republike Jugoslavije, kar je razvidno tudi v člankih časopisa Gorenjski Glas oziroma Glas Gorenjske. Gorenjski glas poroča o koncertih, ki jih je Glasbena šola Kranj prirejala ali na njih sodelovala. To so bile prireditve za državne praznike, na primer Dan mladosti, Dan jugoslovanske ljudske armade, Dan republike in druge. S tem naj bi glasbo približali prav vsem ljudem, saj so bile prireditve javne. Prireditve in koncerti so bili zaradi prostorske stiske v Sindikalnem domu ali v Prešernovem gledališču v Kranju. Do prostorske problematike so bili kritični tudi pisci člankov v Gorenjskem Glasu, saj sta bila z njo povezana omejitev vpisa in sprejem učencev v glasbeno šolo ter kvaliteta dela na glasbeni šoli. Pomembna prelomnica, ki jo Glasbena šola Kranj doživi leta 1959, je petdesetletnica ustanovitve in delovanja.

Ključne besede: Glasbena šola Kranj, javno glasbeno izobraževanje na Slovenskem, prostori Glasbene šole Kranj, prireditve, sprejemni izpiti

Abstract

Kranj Music School was founded in 1909, reflecting the beginning of systematic music activity in Upper Carniola. Its vision has been to offer affordable music education to everyone. The articles in the journal Gorenjski Glas (former Glas Gorenjske) indicate that this vision gained extra strength after the Second World War when Slovenia was a part of Federal People's Republic of Yugoslavia. Articles include reports of concerts organised or participated in by Kranj Music School, mostly during national holidays such as Youth Day (Dan mladosti), Day of the Yugoslav People's Army (Dan jugoslovanske ljudske armade), Day of the Republic (Dan republike), etc. Through these public concerts, they tried to introduce music to everyone. However, due to the lack of public areas those concerts were mostly held in Syndicate Home (Sindikalni dom) or in Prešeren Theatre Kranj (Prešernovo gledališče v

Kranju). The lack of space and consequent limited enrolment and lower teaching quality was reported also in the journal Gorenjski Glas. The important milestone for Kranj Music School was 50th anniversary in 1959.

Key words: Kranj Music School, public music education in Slovenia, area of Kranj Music School, events, enrolment examination

Kazalo

1.	UVOD	6
2.	PREGLED ČASOPISNIH VIROV	6
3.	RAZVOJ JAVNEGA GLASBENEGA IZOBRAŽEVANJA NA SLOVENSKEM	9
3.1.	Prva javna glasbena šola na Slovenskem	9
3.2.	Ljubljanska Narodna čitalnica	10
3.3.	Društvo Glasbene matice	12
4.	ZGODOVINA GLASBENE ŠOLE KRANJ.....	15
5.	VPIS, SPREJEMNI, PRESTOPNI IN ZAKLJUČNI IZPITI	20
5.1.	Vpis in sprejemni izpiti	20
5.2.	Število učencev	20
5.3.	Prestopni in zaključni izpit	22
6.	PREDMETNIK IN IZOBRAŽEVALNI PROGRAMI	23
7.	PRIREDITVE IN KONCERTI	25
7.1.	Prireditve in koncerti za Dan republike	25
7.2.	Prireditve in koncerti za Dan mladosti	25
7.3.	Prireditve in koncerti za Dan Jugoslovanske ljudske armade (JLA)	27
7.4.	Ostale prireditve, koncert in nastopi.....	27
7.5.	Koncert ob petdeseti obletnici ustanovitve Glasbene šole Kranj	28
8.	PROSTORI	29
8.1.	Šolska zgradba	29
8.2.	Glasbena oprema	31
8.3.	Prostori za koncerte in prireditve.....	31
9.	SKLEP	33
10.	VIRI IN LITERATURA	35
10.1.	Arhivski viri	35
10.2.	Časopisni viri.....	35
10.3.	Elektronski viri	35
10.4.	Literatura	35
11.	KAZALO SLIKOVNEGA GRADIVA	36
12.	PRILOGE	37
12.1.	Priloga 1	37
12.2.	Priloga 2	38

1. UVOD

V diplomskem delu se bomo osredotočili na delovanje Glasbene šole Kranj v 50ih letih 20. stoletja. To obdobje smo si izbrali, ker je to obdobje po 2. svetovni vojni, med katero Glasbena šola Kranj ni delovala, tako da je kljub ustanovitvi leta 1909 morala po vojni z delovanjem začeti na novo. V konec petdesetih let, natančneje leta 1959, je Glasbena šola Kranj praznovala 50. obletnico delovanja, tako da jo to obdobje zaznamuje tudi s tega vidika. V prvi polovici diplomske naloge bomo predstavili časopisno gradivo, na katerega se bomo opirali skozi diplomu, razvoj glasbenega šolstva oziroma glasbenega izobraževanja na Slovenskem ter zgodovine Glasbene šole Kranj. V drugem delu bomo raziskovali kako so na Glasbeni šoli Kranj potekali vpis, sprejemni izpiti, torej kdaj so potekali, na kakšne način, kako je bilo s prestopnimi in končnimi izpiti, analizirali bomo nastope ter prireditve, ki jih je Glasbena šola Kranj prirejala ali pa na njih sodelovala, kako so prireditve povezane z določenimi državnimi ali kulturnimi prazniki, dotaknili se bomo tudi še vedno aktualne teme prostorov Glasbene šole Kranj.

2. PREGLED ČASOPISNIH VIROV

Za osrednji vir smo izbrali časopis Gorenjski Glas. Gorenjski Glas je skozi svojo zgodovino zamenjal kar nekaj imen in značajev. Prvi časopis, časopis Gorenjec, je izšel 13. januarja 1900, kjer je Ivan Primož Lampret v uvodniku zapisal, da bo Gorenjec politični in gospodarski list, ki bo podprl tudi kmete, trgovino in obrt.¹ Gorenjec je prenehal izhajati 17. marca 1916 in začel ponovno izhajati 2. februarja 1934.² Nato je izhajal do aprila leta 1941, ko so okupatorji prepovedali slovenske časopise. Leta 1944 je Osvobodilna fronta izdala tri številke Gorenjskega Glasa. Leta 1945 je Gorenjec izhajal še od februarja do maja, potem pa do leta 1947 nič več.³ Leta 1947 je začel izhajati časopis Naše delo, ki je predhodnik časopisa Gorenjski Glas, saj je od tega leta do danes izhajal neprekinjeno. Gorenjski Glas je začel izhajati 1. oktobra leta 1948 kot glasilo Okrajnega odbora OF Kranj. To je bil socialistični časopis, ki je namenjen delovnemu ljudstvu, kot je zapisal njegov urednik Marjan Telatek v prvi številki.⁴ Najprej je Gorenjski Glas izhajal enkrat tedensko, nato trikrat. Danes pa izhaja

¹ Gorenjski Glas: Zgodovina podjetja. <http://www.gorenjskiglas.si/zgodovinapodjetja> (Dostop: april 2017).

² Dežman, Jože, ur. *Gorenjska 1900 – 2000, Knjiga gorenjske samozvesti*. Kranj: Gorenjski glas, 1999, 648.

³ Gorenjski Glas: Zgodovina podjetja. <http://www.gorenjskiglas.si/zgodovinapodjetja> (Dostop: april 2017).

⁴ Dežman, *Gorenjska 1900 – 2000*, 648.

dvakrat tedensko.⁵ Gorenjski Glas je od leta 1999 naprej neodvisen in nestrankarski politično informativni časopis s poudarkom na poročanje z Gorenjskega.⁶

Če se osredotočimo na prebrano desetletje Gorenjskega Glasa, torej od prve številke leta 1950 in do zadnje številke leta 1959, so se naslovi in podnaslovi časopisa ter vzorec logotipa malenkost menjavali, spreminjali ali dopolnjevali. Leta 1950 se časopis imenuje Gorenjski Glas, glasilo OF okraja Kranj.⁷ To ime je nosil še leta 1951 in 1952, le z malenkost različnimi logotipi. S prvo številko leta 1953 pa so ime časopisa spremenili v Glas Gorenjske.⁸ Tako je ostalo do prve številke leta 1956, ko so časopisu dodali podnaslov Glasilo SZDL (socialistična zveza delovnega ljudstva) za Gorenjsko.⁹ Leta 1957 se je podnaslov Glasa Gorenjske preimenoval v Glasilo socialistične zveze delavnih ljudi za Gorenjsko.¹⁰ Takšno ime je časopis nosil do konca petdesetih let, vse do 5. novembra 1960, ko so ga preimenovali v časopis Glas, glasilo socialistične zveze delovnega ljudstva za Gorenjsko.¹¹

V nadaljevanju bomo slikovno predstavili vse spremembe logotipov časopisa skozi petdeseta leta 20. stoletja.

Slika 1: Logotip prve številke 1950

Vir: *Gorenjski Glas*, 5. januar 1950, 1.

Slika 2: : Logotip prve številke 1951

Vir: *Gorenjski Glas*, 4. januar 1951, 1.

⁵ Gorenjski Glas: Zgodovina podjetja. <http://www.gorenjskiglas.si/zgodovinapodjetja> (Dostop: april 2017).

⁶ Dežman, *Gorenjska 1900 – 2000*, 649.

⁷ *Gorenjski Glas*, 5. januar 1950, 1.

⁸ *Glas Gorenjske*, 1. januar 1953, 1.

⁹ *Glasilo SZDL za Gorenjsko*, 1. januar 1956, 1.

¹⁰ *Glasilo socialistične zveze delavnih ljudi za Gorenjsko*, 1. januar 1957, 1.

¹¹ *Glas*, 5. november 1960, 1.

Slika 3: Logotip prve številke 1952

Vir: Gorenjski Glas, 1. januar 1952, 1.

Slika 4: Logotip prve številke 1953

Vir: Glas Gorenjske, 1. januar 1953, 1.

Slika 5: Logotip 21. številke 1953

Vir: Glas Gorenjske, 23. maj 1953, 1.

Slika 6: Logotip 3. številke 1956

Vir: Glas Gorenjske, 9. januar 1956, 1.

Slika 7: Logotip prve številke 1957

Vir: Glas Gorenjske, 1. januar 1957, 1.

3. RAZVOJ JAVNEGA GLASBENEGA IZOBRAŽEVANJA NA SLOVENSKEM

3.1. Prva javna glasbena šola na Slovenskem

Leta 2016 smo praznovali 200 letnico javnega glasbenega šolstva na Slovenskem. Prva javna glasbena šola je bila ustanovljena leta 1816 pri ljubljanski normalni. Pobudo za ustanovitev javne glasbene šole je dal gubernij 15. novembra 1814. Glasbena šola je takrat trajala 4 leta, sprejemali pa so učence od osmega do dvanajstega leta starosti, predvsem revne dečke. Vendar pa učenci glasbene šole niso smeli hkrati obiskovati tudi risarske šole ali igrati v gledališkem orkestru in plesnih prireditvah.¹² Šolski nadzornik, kanonik Anton Alojzij Wolf, je grajal omejitev števila za vpis učencev v glasbeno šolo ter prepoved obiskovanja risarskega pouka za učence glasbene šole. Menil je tudi, da mora učitelj vsaj nekaj ur učiti na zgledni glavni šoli in mora imeti temeljito glasbeno izobrazbo. Komisija je na koncu sklenila, da razpiše delovno mesto za glasbenega učitelja, ki bi moral poučevati vsaj tri ure na dan, tako da bi v glasbeno šolo lahko hodilo 36 učencev, od tega 24 iz revnih družin ter 12 iz bogatih. Pouk za revne otroke je bil brezplačen. Na koncu šolskega leta so dobili štirje učenci, ki so imeli odlično oceno pri vseh predmetih, denarno nagrado. Pouk je potekal dopoldne od 10:30 do 12:00 in popoldne od 16:30 do 18:00, tako, da so ga lahko obiskovali učenci javni šol ter tisti, ki so imeli dopoldne risanje. Glasbeni učitelj je trikrat tedensko po eno uro učiteljske pripravnike poučeval petje in orgljanje. Glede opreme in prostorov je bilo nekaj zapletov, vendar so na koncu dobili proračun v višini 1100 goldinarjev in 22 krajcarjev ter dve učilnici ter klavir. Dne 29. 3. 1816 je gubernij potrdil statute in tako je bila ustanovljena prva javna glasbena šola na Slovenskem.¹³

Slovenci smo na kulturnem področju do približno leta 1860 sodelovali z vodilnim narodom monarhije, Avstrijci. To velja še posebej za glasbeno področje, saj je bila glasbena izobrazba odvisna od dolgotrajnega praktičnega izobraževanja, za kar pa sami nismo mogli poskrbeti, brez da bi se ozirali na dosežke kulturno višje razvitih narodov. Tega so se

¹² Budkovič, *Razvoj glasbenega šolstva na Slovenskem I*, 21.

¹³ Prav tam, 22-23.

slovenski glasbenokulturni delavci zavedali in tako leta 1861 ustanovili čitalnico, leta 1872 pa še društvo Glasbena matica.¹⁴

Ljubljansko Narodno čitalnico in Glasbeno matico bomo podrobneje obravnavali, saj sta temeljni in najpomembnejši za nastanek vseh slovenskih javnih glasbenih šol, tudi Glasbene šole Kranj.

3.2. Ljubljanska Narodna čitalnica

Ljubljanska Narodna čitalnica je bila ustanovljena 20. oktobra 1961. Ta čitalnica sicer ni bila prva na Slovenskem, pred njo sta bili ustanovljeni čitalnici v Gorici in Trstu, vendar pa se je v Ljubljanski Narodni čitalnici močno izrazila potreba po narodni glasbeni kulturi.¹⁵ V čitalnici so meščani predstavili glasbene dosežke, ki so vse bolj kazali na resno potrebo in željo po izobraževanju in ustvarjalnosti. V čitalnicah so začele delovati prve vokalne in orkestrske glasbene izpovedi.¹⁶ Čitalnica je s svojim delovanjem posvečala veliko skrb glasbeni dejavnost, pevskega zboru, orkestru, koncertno-solistični in komorni glasbi ter vzgoji pevcev – zboristov, solistov in instrumentalistov. V čitalniškem izobraževanju so se od samega začetka izvajali zborovska in instrumentalna dejavnost, glasbena šola in tečaji.¹⁷

Leta 1862 je zborovodja Anton Nedved postavil čitalniški zbor na tako visoko umetniško raven, da se je lahko kosal s filharmoničnim zborom, ki je veljal za najboljšega v Ljubljani. S tem pa je spodbudil nastajanje podobnih zborov tudi drugod na Slovenskem, na primer v Celju, Mariboru, Vipavi, Tolminu in Škofji Loki. To ni bilo všeč Nemcem ter nemško usmerjenim glasbenikom in tako je prišlo do prvih sporov med slovenskimi in nemškimi glasbeniki. Vzrok za to je bil v tem, da so Nemci prej dominirali slovenskemu glasbenemu življenju.¹⁸ Leta 1963 je zbor prevzel Josef Fabian in ga razširil na mešanega. Tedaj naj bi bila ustanovljena tudi učilnica za petje. Vaje so potekale dvakrat na teden in bile brezplačne.¹⁹ Leta 1866 je Fabian zbor zapustil. Vmes je zbor vodilo nekaj drugi zborovodij, vendar takega uspeha ni bilo več, tudi zaradi političnega ozadja, saj so Nemci člane zbora kazensko

¹⁴ Budkovič, *Razvoj glasbenega šolstva na Slovenskem I*, 155.

¹⁵ Prav tam, 156.

¹⁶ Prav tam, 155.

¹⁷ Prav tam, 156.

¹⁸ Prav tam, 157.

¹⁹ Prav tam, 158.

premeščali ali jih celo odpuščali iz služb. Izhod iz zborovske krize so nekateri člani čitalnice iskali v ustanovitvi strokovne glasbene šole.²⁰

Leta 1867 se je v čitalnici kot zborovodja zaposlil Anton Foerster. Foerster je bil poklicni glasbenik. V čitalnici je naletel na neurejene razmere. Ko je želel uveljaviti red, je naletel na odpor, vendar je kljub temu ostal pri svojem delu natančen, vesten in zahteven in vse to je pričakoval tudi od svojih učencev ter pevcev. Čitalniško zborovsko petje si je prizadeval dvigniti na višji umetniški nivo, kar mu je tudi uspelo. Skupaj z Nedvedom sta slovensko narodno in umetno pesem privedla na koncertni oder. Foerster je kot dirigent deloval do leta 1870, izdal pa je tudi Priročnik pouka za petje.²¹

Leta 1875 je zborovodja postal skladatelj Anton Stöckl. Zasnoval je dva oddelka glasbene šole pri Čitalnici, in sicer začetniškega in nadaljevalnega. Pevsko šolo je obiskoval 20 – 25 čitalniških članov, vendar članom ni mogla dajati vsestranske glasbene izobrazbe, saj ni izdajala spričeval. Večina članov je bilo na ravni ljubiteljskih pevcev, z nekaj izjemami.²²

Čitalnica je 1863 dobila svoj orkester. Vodstvo Čitalnice je želelo ustanoviti tudi svojo javno muzikalno šolo, kar jim je sprva ni uspelo. Vendar pa je imela Čitalnica leta 1873 poleg svoje šole za klavir tudi šolo za violino s 17 učenci. Čitalniški orkester je deloval do leta 1869, potem pa prenehal, saj se mladi niso vključevali, godbeniki pa so zanemarjali vaje. Orkester je ponovno oživel leta 1875, vodil pa ga je Anton Stöckl.²³ Čitalniški orkester je kasneje zamrl, namesto njega je nastopala mestna in vojaška godba ter gledališki orkester.

Instrumentalno izobraževanje je zaostajalo za vokalnim in zborovskim. Čitalniška glasbena šola, ki je s presledki delovala od 1863 do 1892, ni dosegla vidnejših uspehov, saj je primanjkovalo sredstev, učil in instrumentov ter zainteresirane mladine. Vendar pa je razvila komorno, koncertno solistično in odrsko poustvarjanje, kar je bilo dobro izhodišče za naprej.²⁴

²⁰ Budkovič, *Razvoj glasbenega šolstva na Slovenskem I*, 158.

²¹ Prav tam, 159.

²² Prav tam, 161.

²³ Prav tam, 162.

²⁴ Prav tam, 163.

3.3. Društvo Glasbene matice

Nastanek društva Glasbena matica postavi glasbeno dejavnost v primarno vlogo. V društvu so se zavedali vloge, ki jo ima glasba pri kulturnem oblikovanju mladine. Zavedali so se, da slovenski prostor potrebuje višje glasbene šole, kjer se bodo ljudje lahko glasbeno izobraževali, zato so si prizadevali, da se v Ljubljani ustanovi konservatorij ali pa vsaj učilnica za organiste.²⁵

Glasbeno matico so idejno zasnovali in si zanjo prizadevali amaterji iz vokalne in zborovske dejavnosti in slovenski učitelji, ustanovil pa jo je Vojteh Valenta. Julija 1871 je Valenta v Slovenskem narodu objavil poziv, v katerem je izrazil potrebo po glasbeni izobrazbi slovenskega naroda in povabil ljudi h Glasbeni matici. Dne 4. junija 1872 so izvolili osnovalni odbor, ki je pripravil Pravila, ki jih je 7. 6. 1872 deželni predsednik Wurzbach potrdil. 4. 8. 1872 so se povezali s češko Hudbeno matico, s pevskim društvom Kolo v Zagrebu, slovenskim pevskim društvom na Dunaju ter učiteljskim društvom. V Pravilih društva so zapisali, da bo odbor skrbel za tisk slovenskih skladb za cerkev, šolo in dom ter razpisoval nagrade za najboljša domača dela, ustanovil bo glasbeno knjižnico, pripravljala glasbene produkcije ter ustanavljal pevsko-glasbene šole. Prizadevali so si za ustanavljanje mrež glasbenih šol po vsej Sloveniji ter ustanovitev višjega zavoda – konservatorija.²⁶

Glasbena matica je skrbela za petje v osnovnih šolah ter za izobraževanje učiteljev. Izdala pa je tudi nekaj glasbenih priročnikov. Med leti 1877 in 1881 je glasbeno društvo pričelo zaostajati.²⁷ Leta 1877 je bilo ustanovljeno Cecilijansko društvo, ki je Glasbeni matici odvzelo kar nekaj članov.²⁸ Cecilijansko društvo Glasbeni matici ni zaupalo izvajanje cerkvenih skladb, zato je ustanovilo svojo orglarsko šolo. Orglarska šola in glasbena šola Glasbene matice sta skozi vsa leta delovali ločeno in se nikoli nista združili, niti takrat, ko je Glasbena matica ustanovila glasbeni konservatorij.

Spor med Glasbeno matico in Cecilijanskim društvom sta izkoristili dve nemški društvi, ki sta izvajali germanistične težnje na slovenskem ter ostalim društvom, tudi Čitalnici, jemali člane. Glasbena matica je kljub nemškemu pritisku na eni in cecilijanskemu na drugi strani,

²⁵ Budkovič, *Razvoj glasbenega šolstva na Slovenskem I*, 193.

²⁶ Prav tam, 194-195.

²⁷ Prav tam, 196.

²⁸ Prav tam, 197.

zbrala dovolj novih članov, da si je ekonomsko opomogla. S tem pa je potreba in želja po slovenski glasbeni šoli samo še bolj rasla.²⁹ Ministrstvo je 14. julija 1882 sprejelo sklep o ustanovitvi glasbene šole, otvoritev je bila 9. novembra 1882, pouk pa se je pričel 15. novembra 1882. Namen je bil vzgojiti slovenske glasbenike, ustvarjalce, poustvarjalce in ljubitelje glasbe, kasneje pa naj bi ta glasbena šola zrasla v konservatorij.³⁰ Šola sprva ni imela izdelanega učnega načrta. Učitelj je v eni uri poučeval več učencev hkrati, kar je negativno vplivalo na vzgojno-izobraževalne rezultate, nadarjeni učenci so imeli eno individualno uro na teden. Učitelji niso bili profesionalni glasbeniki, na glasbeni šoli so poučevali zaradi veselja, poleg redne službe. Prvo leto se je v glasbeno šolo vpisalo 28 učencev. Vsi so se šolali brezplačno. Drugo šolsko leto se je vpisalo 50 učencev. Zaradi pomanjkanja sredstev so morali premožnejši učenci plačevali šolnino. Glasbena matica še vedno ni dobila obljubljenih podpore, za to je odbor za pomoč prosil Dramatično društvo. Leta 1884 so sicer dobili podporo, ki pa je pogosto zamujala zaradi političnih trenj.³¹ Šola je imela neprestano smolo z učnimi prostori, vedno so se morali seliti, tudi večkrat na leto. Podobne probleme so imeli tudi z učitelji, ki so se pogosto menjavali.³² Leta 1887 si je Glasbena matica finančno opomogla. V petih letih je bila glasbena šola organizacijsko in finančno precej močnejša kot na začetku, vpis se je iz leta v leto večal, imeli so tudi več učiteljev.³³ Leta 1896 je imela matična šola 25 razredov z oddelki za klavir, violino, solopetje, glasbeno teorijo, harmonijo in zborovsko petje. Šola je imela 288 učencev. Dne 1. novembra 1896 pa je šola dobila tudi svoje stalne prostore na Vegovi ulici.³⁴ Leta 1898 je v Novem mestu nastala podružnična šola Glasbene matice³⁵, leta 1908 pa še v Celju.³⁶ Dne 28. septembra 1909 je odbor Glasbene matice sklenil, da glasbeno šolo razširi v konservatorij.³⁷ To se je zgodilo deset let kasneje, leta 1919.³⁸ Ljubljanski konservatorij je do leta 1926

²⁹ Budkovič, *Razvoj glasbenega šolstva na Slovenskem I*, 198.

³⁰ Prav tam, 201.

³¹ Prav tam, 203-205.

³² Prav tam, 211.

³³ Prav tam, 217-218.

³⁴ Prav tam, 256.

³⁵ Prav tam, 261.

³⁶ Prav tam, 283.

³⁷ Prav tam, 280.

³⁸ Budkovič, *Razvoj glasbenega šolstva na Slovenskem II*, 15.

deloval v okviru Glasbene matice, nato ga je financirala država, po letu 1939 pa se je preimenoval v Glasbeno akademijo.³⁹

V začetku 20. stoletja so se množično ustanovljale javne glasbene šole, vsaj v večjih krajih na slovenskem. Glasbena šola Novo mesto je bila kot podružnična šola Glasbene matice ustanovljena že 1898 in je 1904 prenehala delovati. Z delovanjem je nadaljevala zopet leta 1921.⁴⁰ Glasbena šola v Kočevju je delovala od leta 1921 do leta 1941.⁴¹ Glasbena šola v Celju je bila ustanovljena leta 1919.⁴² Po prvi svetovni vojni, ko je Maribor pripadel slovenski strani, je leta 1919 v Mariboru nastalo društvo Glasbena matica, ki je imelo svojo glasbeno šolo.⁴³ Mestna glasbena šola na Ptuju je bila prav tako ustanovljena leta 1919.⁴⁴ V Ljutomeru je glasbena šola nastala iz Slovenskega pevskega društva, in sicer leta 1922.⁴⁵ Glasbena šola v Trbovljah je nastala leta 1934.⁴⁶ V Šoštanju pa so glasbeno šolo ustanovili Nemci, in sicer med vojno leta 1942.⁴⁷

³⁹ Prav tam, 11.

⁴⁰ Prav tam, 273.

⁴¹ Prav tam, 279.

⁴² Prav tam, 293.

⁴³ Prav tam, 317.

⁴⁴ Prav tam, 368.

⁴⁵ Prav tam, 374.

⁴⁶ Prav tam, 377.

⁴⁷ Prav tam, 379.

4. ZGODOVINA GLASBENE ŠOLE KRANJ

Glasbena šola Kranj je bila ustanovljena 21. septembra 1909, na pobudo Narodne čitalnice v Kranju. Pouk se je pričel 1. decembra 1909. Strokovno pomoč je Glasbena šola Kranj dobivala od ljubljanske Glasbene matice.⁴⁸ Ustanovitev je pomenila začetek sistematične glasbene dejavnosti na Gorenjskem. Kranjska čitalnica je bila ustanovljena leta 1863 in je najpomembnejša za kulturno in glasbeno življenje v Kranju. Prirejali so »besede«, kjer je glasbeni del obsegal zborovske skladbe in samospeve ter komorne in instrumentalne točke.⁴⁹ Od leta 1895 je imela Čitalnica svoj meščani pevski zbor. Ker pa ni bilo zavoda, ki bi pospeševal in dvigoval kvaliteto petja, čeprav je v Kranju delovalo kar nekaj pevskih zborov (pevski zbor Slovenskega bralnega društva, moško pevsko društvo Kranj), so člani Čitalnice dali pobudo za ustanovitev glasbene šole. Za zgled so vzeli glasbeno šolo ljubljanske Glasbene matice. Ustanovili so osnovalni odbor, ki je uredil vse formalnosti, od financiranja, prostorov itd. in tako ustanovili prvo društvo, ki se je imenovalo »Glasbena šola v Kranju«. Vanjo so se lahko vpisali samo otroci članov društva. Poučevali so zborovsko petje, klavir, violino in glasbeno teorijo.⁵⁰ Prvo leto se je vpisalo kar 106 učencev, saj so se vpisovali tudi učenci iz drugih krajev Gorenjske, ne samo iz Kranja.⁵¹ Največ učencev je hodilo na petje, saj je bilo za igranje instrumenta potrebno imeti svoj instrument, kar pa je bil precejšen finančen zalogaj.⁵² Delovanje glasbene šole so finančno podpirali kranjska občina ter še nekatere druge občine in finančne ustanove iz Škofje Loke, Kamnika in Radovljice. Šola je imela sprva prostore v mestni hiši na Pungertu.⁵³ Deški in dekliški pevski zbor je imel vaje v osnovni šoli, mladinski pevski zbor pa v gimnaziji. Prvo leto učni napredek učencev še ni bil takšen, da bi lahko priredili nastop, saj je pouk začel šele decembra. Na zaključnem izpitu ob koncu šolskega leta je bil, poleg učiteljev in staršev, prisoten tudi ravnatelj ljubljanske Glasbene matice Matej Hubad.⁵⁴ Glasbena matica je skrbela tudi za notno gradivo in strokovno pomoč.⁵⁵ Leta 1913 so ustanovili godalni orkester, ki je nastopil na javni produkciji

⁴⁸ Škrjanec, Peter. »80 let Glasbene šole v Kranju.« V: *Kranjski zbornik 1990*, ur. Franc Puhar, Jakob Vehovec, Franc Benedik, Stane Božič, Igor Slavec, Drago Štefe, Stojan Trošt, Majda Žontar in Janez Kopač, 286-287. Kranj: Skupščina občine Kranj, 1990, 286.

⁴⁹ Kunst-Dolgan, Lilijana. »Oris razvoja Glasbene šole v Kranju.« V: *Glasbena šola v Kranju, 50 let obstoja in delovanja*, ur. Franc Puhar, 19-35. Kranj: Glasbena šola Kranj, 1959, 19.

⁵⁰ Prav tam, 20.

⁵¹ Škrjanec, »80 let Glasbene šole v Kranju.«, 286.

⁵² Kunst-Dolgan, »Oris razvoja Glasbene šole v Kranju.«, 21.

⁵³ Škrjanec, »80 let Glasbene šole v Kranju.«, 286.

⁵⁴ Kunst-Dolgan, »Oris razvoja Glasbene šole v Kranju.«, 21.

⁵⁵ Škrjanec, »80 let Glasbene šole v Kranju.«, 286.

in se je lotil že zahtevnejših glasbenih del. Izbor zborovskih skladb kaže na to, da so izvajali predvsem slovenska dela. Ustanovili so tudi knjižnico, kjer so bili naročeni na razne pesmarice in revije, med drugim tudi na revijo Novi Akordi. Na področju instrumentalne glasbe je bil položaj drugačen, kot na področju zborovskega petja. Več učencev je hodilo k uram violine kot klavirja, saj je imela Narodna čitalnica v Kranju svoj orkester. Pianisti so izvajali skladbe salonskega značaja. Godalni orkester je bil dobro obiskovan in priljubljen med učenci, leta 1914 se je vanj vpisalo rekordno število, kar 108 učencev.⁵⁶ Predmetnik do prve svetovne vojne ni vseboval solopetja. Nastopi so bili javni, brezplačni in dostopni vsem. Glasbena šola je sama tiskala vabila za nastope. Vpis je bil namenjen vsem otrokom, ne glede na socialni razred, vendar so se zaradi šolnine vpisoval pretežno meščanski otroci, saj so bili njihovi starši člani društva. Šolnine so bili delno ali pa v celoti oproščeni najbolj nadarjeni učenci.⁵⁷

Z začetkom 1. svetovne vojne je glasbena šola prenehala delovati, saj so bili učitelji in člani društva večinoma na bojišču. Ostal je le pevski zbor in ljudska knjižnica, ostala društva pa so z delovanjem prenehala. Glasbena šola je poleg vodstva izgubila tudi prostore, saj je gimnazijo zasedla vojska.⁵⁸ Glasbo so med vojno poučevali bolj ali manj zasebno. Po koncu vojne je bilo za vprašanje delovanja glasbene šole premalo zanimanja, sredstev in pa pravih oseb, ki bi si prizadevale za ponovno oživitev glasbene dejavnosti.⁵⁹

Glasbena šola je s ponovnim delovanjem začela leta 1925. Svoje delovanje si je šola zagotavljala s članarino, šolnino in vpisnino.⁶⁰ Vpis je upadal, še vedno se niso vpisovali otroci delavskega razreda, čeprav je odbor sklenil, da socialno šibki ne bodo plačevali šolnine. Spet je bilo vodilo šole, da je namenjena vsem otrokom, vendar pa so se z javnimi prošnjami obračali zgolj na meščanski sloj.⁶¹ Leta 1930 so dobili stalno podporo kranjske mestne občine in banovine. S tem se je večalo tudi število vpisa, še vedno pa je bilo učencev manj kot pred vojno, v povprečju med 60 in 80. Prostore so najeli v gimnaziji in v Narodnem domu. Uvedli so pouk pihal in trobil.⁶² Šola je zopet začela nastopati po Kranju in s tem oživila glasbeno

⁵⁶ Kunst-Dolgan, »Oris razvoja Glasbene šole v Kranju.«, 22.

⁵⁷ Prav tam, 23-24.

⁵⁸ Prav tam, 25.

⁵⁹ Škrjanec, »80 let Glasbene šole v Kranju.«, 286.

⁶⁰ Prav tam, 286.

⁶¹ Kunst-Dolgan, »Oris razvoja Glasbene šole v Kranju.«, 26.

⁶² Škrjanec, »80 let Glasbene šole v Kranju.«, 286.

podobo mesta. Leta 1934 je pevski zbor prvič nastopil v Ljubljani. Orkester in zbor pa sta maja 1936 nastopila v veliki unionski dvorani v Ljubljani na koncertu petindvajsete obletnice ustanovitve Glasbene šole v Kranju. Za to sta zaslužna predvsem učitelja Albin in Nilka Fakin, ki sta dvignila nivo kvalitete Glasbene šole Kranj.⁶³ Naslednje leto je imel nastop v Ljubljani tudi godalni kvartet, kar je bil za kranjsko glasbeno šolo takrat velik uspeh.⁶⁴

V letih gospodarske krize je delovanje glasbene šole zopet nazadovalo. Banovinske podpore niso več prejemale, število učencev je padlo, zaradi nakupa koncertnega klavirja so bili v dolgovih, poleg vsega pa sta Albin in Nilka Fakin odšla v Beograd in s tem je glasbena šola izgubila dva odlična pedagoga. Zaradi vsega tega ob zaključku šolskega leta 1937/38 ni bilo javnega nastopa. Pred pričetkom druge svetovne vojne je glasbena šola uvedla pouk klavirske harmonike, kar je pripomoglo k nekoliko večjemu zanimanju pri učencih.⁶⁵ Leta 1938 je bil za ravnatelja postavljen skladatelj in dirigent Peter Lipar. Njegova dela so izvajali tudi na koncertih in nastopih.⁶⁶ V tem času se je uveljavljal privatni glasbeni pouk, tako da so v orkestru glasbene šole sodelovali tudi tisti, ki niso bili njeni učenci. Glasbena šola je bila politično in strankarsko nevtralna, so se pa z glasbeno dejavnostjo ukvarjale druga strankarska društva, na primer svoj pevski zbor je imela Vzajemnost ter Primorski pevski zbor »Sloga«, orkester so imeli Sokoli, Čitalnica je imela pevski zbor in orkester, Gimnazija pa je imel orkester in godalni kvartet. Zato je bila glasbena šola, kljub prizadevanjem za vključevanje delavskih in kmečkih otrok k pouku, neuspešna, saj so bili vanjo vključeni otroci iz meščanskih krogov, nastopi so bili namenjeni njim in njihovim staršem, saj prireditve niso prirejali na podeželju ali v delovnih kolektivih.⁶⁷ Šola si je od oblasti pridobila podporo, da bi bili revni otroci oproščeni šolnine, vendar se situacija glede vpisa delavskih otrok v glasbeno šolo ni spremenila. Vzroke lahko iščemo tudi v tem, da je bila glasbena šola izrazito meščanska ustanova, čeprav si je prizadevala za drugačne cilje, torej za vključitev vseh v njeno izobraževanje.

Z začetkom druge svetovne vojne je glasbena šola zopet prenehala delovati. Nemci so med vojno ustanovili Mladinski orkester in leta 1943 obnovili glasbeno šolo, ki so jo

⁶³ Kunst-Dolgan, »Oris razvoja Glasbene šole v Kranju.«, 28.

⁶⁴ Škrjanec, »80 let Glasbene šole v Kranju.«, 286.

⁶⁵ Prav tam, 286.

⁶⁶ Kunst-Dolgan, »Oris razvoja Glasbene šole v Kranju.«, 29.

⁶⁷ Prav tam, 30.

poimenovali Musik schule für Jugend und Volk – Glasbena šola za mladino in ljudstvo. Ta šola je bila podružnica celovškega konservatorija. Poučevali so ljudske instrumente in gojili skupinsko igro. Notnega gradiva na šoli Nemci niso našli, ker je ravnatelj Lipar prikril precej materiala. Izvajali so predvsem koračnice, galope in plesne skladbe. Nastop, ki so ga priredili je imel propagandni značaj.⁶⁸

Po drugi svetovni vojni so bile vse šole podržavljene, prav tako Glasbena šola Kranj. Glasbena šola je na predlog kranjskega ljudskega odbora s poukom začela 15. maja 1945. Poslanstvo glasbene šole je še bolj kot prej postalo to, da bi bila glasba dostopna vsem ljudem. Prvotno je bil najbolj aktualen mladinski zbor, ki je prirejal samostojne koncerte ter sodeloval na raznih prireditvah. Za večje zanimanje za glasbo so začeli s poučevanjem ljudskih instrumentov, še posebej popularna je bila harmonika. Nastal je harmonikarski orkester, ki je 8. maja 1948 na tekmovanju v Ljubljani osvojil prvo mesto. Glasbena šola je prejela redno finančno podporo Ministrstva za prosveto LRS. Šolnina je bila nizka, med šolskim letom 1949/50 pa je bila šolnina ukinjena. Učenci so morali obvezno obiskovati pouk nauka o glasbi.⁶⁹ V šolskem letu 1950/51 je prišlo do manjše reorganizacije glasbenega šolstva. Pouk ljudskih instrumentov, to sta bili kitara in harmonika, so prenesli na posebne tečaje, ki jih je v Kranju s 1. oktobrom prevzel SKUD France Prešeren. Zbor je leta 1955 prenehal delovati zaradi zborovskega udejstvovanja v osnovnih in srednjih šolah, še posebej gimnazije.⁷⁰ Kljub tem spremembam pa je pouk klasičnih instrumentov zelo napredoval.⁷¹ Leta 1955 so spet ustanovili orkester, ki ga je vodil ravnatelj in dirigent Peter Lipar. V petdesetih letih je na glasbeni šoli poučeval dobro pedagoško in strokovno usposobljen kader, ki se je izobraževal na ljubljanski Akademiji za glasbo. Tudi to je zelo pripomoglo k napredku glasbene šole. Osnovno načelo je še naprej ostajalo, kot smo že omenili, da naj bi glasbo spoznali vsi ljudje. Od konca petdesetih let pa do začetka sedemdesetih let, je bila vzgojno-izobraževalna dejavnost šole zelo uspešna. K tem je verjetno pripomogla tudi osebnost in trud ravnatelja Petra Liparja, ki je zbral zelo kvaliteten pedagoški kader. Lipar je bil ravnatelj Glasbene šole Kranj od leta 1938 do leta 1972. Poučevali so klavir, godala, pihala, trobila, solopetje, zopet so uvedli pouk harmonike. V tem času je deloval tudi zelo

⁶⁸ Prav tam, 32.

⁶⁹ Prav tam, 33.

⁷⁰ Škrjanec, »80 let Glasbene šole v Kranju.«, 287.

⁷¹ Kunst-Dolgan, »Oris razvoja Glasbene šole v Kranju.«, 33.

številni godalni orkester, ki je štel okrog 30 članov. Šola je bila zelo uspešna na koncertih v svojem mestu in drugod. Sodelovala je na tekmovanjih, revijah glasbenih šol, gostovanjih v Trstu, Ljubljani, Zemunu, Trbovljah, na Reki, v Varaždinu, Slovanskem Brodu, v Prištini ter tudi v Franciji.⁷² Zaradi vse večjega zanimanja za glasbo otrok iz okolice Kranja, je šola po letu 1968 odprla dislocirane oddelke v Preddvoru, Šenčurju, Cerkljah, Predosljah in septembra 1971 v Stražišču. Poučevali so najmanj dva instrumenta in nauk o glasbi, kar je bil hkrati tudi pogoj za nastanek dislociranega oddelka. Na teh dislociranih oddelkih so vsak konec šolskega leta priredili nastop. Z upokojitvijo Petra Liparja je upadlo zanimanje za godalni orkester, čeprav je vodstvo prevzel novi ravnatelj Alojz Ajdič.⁷³ Od leta 1970 je število učencev raslo, koncu osemdesetih let jih je bilo okoli 500, če bi imeli boljše pogoje, bi jih bilo lahko tudi več.⁷⁴ V šolskem letu 1973/74 je šola začela z delovanjem male glasbene šole, ki je pozneje sprejemala otroke od dopolnjenega 5. leta starosti. V ta namen so kupili Orffove instrumente, otroci so nastopali v vrtcih, osnovnih šolah in na proslavah ter z glasbenimi pravljičami snemali za RTV Slovenija.⁷⁵

Prostor Glasbene šole Kranj, ki je zelo pomemben za kvalitetno izvajanje pouka in prirejanje koncertov, ni bil nikoli dokončno dorečen. V Zborniku ob osemdesetletnici glasbene šole Kranj najdemo prizadevanja za koncertno dvorano, ki bi lahko dala mestu Kranj kulturno podobo.⁷⁶ Prav tako v Publikaciji ob 100-letnici šole najdemo zapis, ki kaže na neprimerne prostorske razmere, v katerih potekajo pouk in koncerti. Sedaj ima glasbena šola dve lokaciji, eno v stari glasbeni šoli na Trubarjevem trgu in eno v bivšem hotelu Evropa na Poštni ulici. Obe zgradbi sta zvočno neprimerno izolirani, hodniki so ozki, kar ovira premikanje instrumentov. Stavba na Trubarjevem trgu je dobila novo kritino, vendar pa fasada nujno potrebuje prenovu, ki je do letos še ni dobila.⁷⁷

⁷² Škrjanec, »80 let Glasbene šole v Kranju.«, 287.

⁷³ Škrjanec, Peter. *Devetdeset let Glasbene šole Kranj*. Kranj: Glasbena šola Kranj, 1999, 8.

⁷⁴ Škrjanec, »80 let Glasbene šole v Kranju.«, 287.

⁷⁵ Škrjanec, *Devetdeset let Glasbene šole Kranj*, 8.

⁷⁶ Škrjanec, »80 let Glasbene šole v Kranju.«, 287.

⁷⁷ Pogačnik, Jasmina, ur. *Sto let Glasbene šole Kranj*. Kranj: Glasbena šola Kranj, 2009, 29.

5. VPIS, SPREJEMNI, PRESTOPNI IN ZAKLJUČNI IZPITI

5.1. Vpis in sprejemni izpiti

Za vpis v glasbeno šolo so morali bodoči učenci najprej uspešno opraviti sprejemni izpit. Statistični list za šolsko leto 1956/57 navaja, da so bili sprejemni izpiti obvezni in da so sprejemali učence od 4. do 22. leta starosti. Šolanje na glasbeni šoli je trajalo 10 let. Enaki pogoji za vpis so navedeni tudi na statističnem listu za šolsko leto 1957/58. Statistični list za šolsko leto 1958/59 pa navaja pod sprejemne izpite preizkušanje nadarjenosti za glasbo, starostna omejitev učencev pa je bila od 5 do 24 let.⁷⁸ Glas Gorenjske zapiše, da je bila selekcija nujna, saj je bilo število učencev omejena zaradi prostorske stiske, »sprejeti bodo le gojenci, katerih nadarjenost obeta uspešno glasbeno šolanje«.⁷⁹ Vabila k vpisu so bila objavljena tudi v časopisu, vendar pa so bili glavni letaki na oglasni deski glasbene šole. V Gorenjskem Glasu je bilo junija 1950 zapisano, da je vpisovanje gojencev za šolsko leto 1950/51 potekalo od 6. do 12. junija,⁸⁰ leta 1953 pa je v časopisu Glas Gorenjske pod rubriko »Objave, sporedi, oglasi« objavljeno obvestilo o vpisu za šolsko leto 1953/54, ki ga je objavilo ravnateljstvo glasbene šole.⁸¹ O tem, kdo bo sprejet v glasbeno šolo so odločali na konferenci učiteljskega zbora. Vsem, ki niso bili sprejeti, so priporočali obiskovanje nauka o glasbi v tekočem šolskem letu, da bi izboljšali »svoj glasbeni in ritmični čut«.⁸²

5.2. Število učencev

Število učencev se v 50. letih 20. stoletja iz leta v leto spreminja, vendar v povprečju narašča in se v enem desetletju poveča za približno 125 učencev. Podatke, ki so bili objavljeni v publikaciji, ki je izšla ob petdeset letnici delovanja Glasbene šole Kranj bomo prikazali z grafom⁸³:

⁷⁸ SI ZAL KRA 1366, Glasbena šola Kranj, šk. 12, »Statistika 1946/47 – 1958/59«.

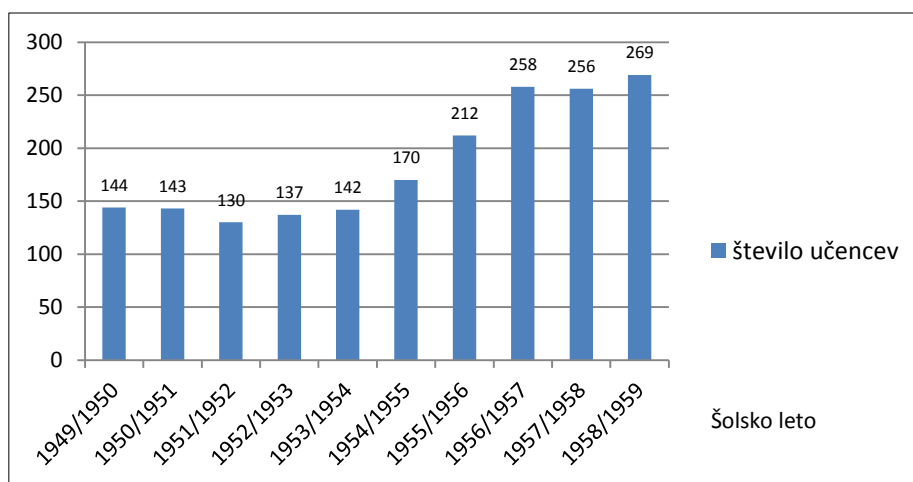
⁷⁹ »Bogata žetev na Glasbeni šoli v Kranju«. *Glas Gorenjske*, 4. julij 1957, 5.

⁸⁰ »Državna glasbena šola v Kranju«. *Gorenjski Glas*, 1. junij 1950, 4.

⁸¹ »Objave, sporedi, oglasi.« *Glas Gorenjske*, 6. junij 1953, 5.

⁸² SI ZAL KRA 1366, Glasbena šola Kranj, šk. 12, »Statistika 1946/47 – 1958/59«.

⁸³ *Glasbena šola v Kranju, 50 let obstoja in delovanja*. Kranj: Glasbena šola Kranj, 1959, 37.

Slika 8: Število učencev za vsako šolsko leto posebej

Vir: Glasbena šola v Kranju, 50 let obstoja in delovanja

Podatke z grafa, ki so zapisani v publikaciji lahko primerjamo s podatki, ki jih najdemo v statističnih listih. V šolskem letu 1958/1959 je bilo, po podatkih iz statističnega lista, v začetku leta vpisanih 268 učencev, od tega 126 moških in 142 žensk, kar je za enega učenca manj, kot navaja publikacija. V šolskem letu 1957/1958 je po podatkih iz statističnega lista glasbeno šolo obiskovalo 251 učencev, kar je zopet manj, kot navaja publikacija ob petdeset letnici glasbene šole. Za šolsko leto 1956/1957 se podatki zopet ne ujemajo – v statističnem listu je zabeleženih 252 učencev, v publikaciji pa 258 učencev. V šolskem letu 1953/1954 je po podatkih iz statističnega lista glasbeno šolo obiskovalo 152 učencev, v publikaciji pa je zabeleženih 142 učencev, v šolskem letu 1952/1953 jo je po podatkih iz statističnega lista obiskovalo 143 učencev, v publikaciji pa je zabeleženih 137.⁸⁴ Podatki se torej ne ujemajo, kar je lahko posledica površnega prepisovanja in pregleda podatkov, je pa tudi res, da se je nekaj učencev med letom izpisalo iz glasbene šole ali pa prepisalo na drugo glasbeno šolo. Vzroki za izpis so bili lahko vzgojni ukrepi, ki si jih je učenec prislužil, če ni izpolnjeval obveznosti ali je neopravičeno manjkal pri pouku instrumenta ali nauka o glasbi.

Po pregledu glavnih vpisnic za šolsko leto 1953/1954 in 1954/1955 so glasbeno šolo obiskovali učenci, ki so živeli v mestnem jedru Kranja in pa učenci iz okoliških vasi in naselij, na primer iz Golnika, Tržiča, Vogelj, Stražišča, Olševka, Naklega, Struževa, Predoselj in Radovljice.⁸⁵

⁸⁴ SI ZAL KRA 1366, Glasbena šola Kranj, šk. 12, »Statistika 1946/47 – 1958/59«.

⁸⁵ SI ZAL KRA 1370, Glasbena šola Kranj, šk. 16, »Glavne vpisnice«.

V Gorenjskem Glasu iz marca 1950 si lahko preberemo, da ima Glasbena šola v Kranju okoli 300 učencev⁸⁶, v Gorenjskem Glasu iz maja 1950 pa je zapisano, da Glasbeno šolo Kranj obiskuje 158 učencev.⁸⁷ Podatki iz publikacije ob petdeset letnici glasbene šole pa kažejo, da je imela Glasbena šola Kranj v šolskem letu 1949/1950 144 učencev.⁸⁸

Glas Gorenjske iz aprila 1954 v članku »Večer Glasbene šole Kranj« zapiše, da je »vpisanih na šoli 155 gojencev.«⁸⁹ Iz zgoraj navedenih podatkov je razvidno, da je v šolskem letu 1953/1954 glasbeno šolo obiskovalo 142 učencev.⁹⁰

Zadnji podatek o številu otrok, ki smo ga zabeležili v časopisu Glas Gorenjske, je iz julija 1957, in sicer naj bi glasbeno šolo obiskovalo 252 učencev⁹¹, kar pa se sklada s podatki iz statističnega lista za šolsko leto 1956/1957.⁹²

5.3. Prestopni in zaključni izpit

Učenci so prestopne in zaključne izpite opravljali med šolskim letom oziroma ob polletju ali na koncu šolskega leta, po vnaprej določenem razporedu. Če učenec ni predelal snovi po učenem načrtu, je moral na kontrolni izpit. Učenci so imeli izpit iz glavnega predmeta, torej iz instrumenta, in izpit iz dopolnilnega predmeta nauka o glasbi. Na izpit so se prijavili s prijavnico, na katero je učitelj vnaprej zapisal snov, predelano med letom, in izpitno snov. Na drugi strani prijavnice je bil prostor za zapisnik, kjer je predsednik komisije zabeležil izpitna vprašanja in končno oceno.⁹³ Ob koncu šolskega leta so učenci, ki so uspešno zaključili letnik, prejeli spričevalo z zaključnimi ocenami, kar jim je dajalo formalno doseženo stopnjo izobrazbe.⁹⁴

⁸⁶ »Tržačan o napredku Kranja.« *Gorenjski Glas*, 9. marec 1950, 2.

⁸⁷ »Radio Ljubljana o glasbenem življenju v Kranju.« *Gorenjski Glas*, 25. maj 1950, 3.

⁸⁸ *Glasbena šola v Kranju, 50 let obstoja in delovanja*. Kranj: Glasbena šola Kranj, 1959, 37.

⁸⁹ »Večer Glasbene šole Kranj.« *Glas Gorenjske*, 30. april 1954, 5.

⁹⁰ *Glasbena šola v Kranju, 50 let obstoja in delovanja*. Kranj: Glasbena šola Kranj, 1959, 37.

⁹¹ »Bogata žetev na Glasbeni šoli v Kranju.« *Glas Gorenjske*, 4. julij 1957, 5.

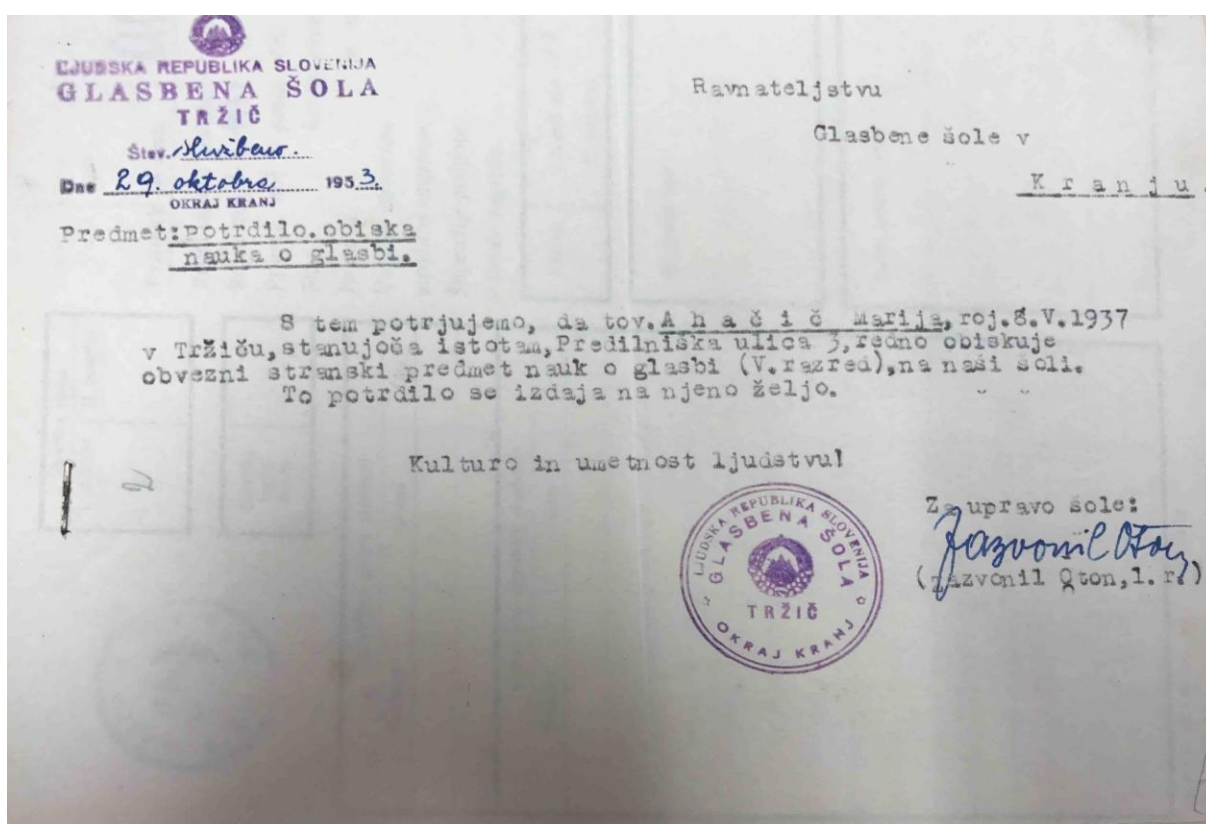
⁹² SI ZAL KRA 1366, Glasbena šola Kranj, šk. 12, »Statistika 1946/47 – 1958/59«.

⁹³ SI ZAL KRA 1366, Glasbena šola Kranj, šk. 12, »Statistika 1946/47 – 1958/59«.

⁹⁴ SI ZAL KRA 1381, Glasbena šola Kranj, šk. 27 »Zapisniki o kontrolnih izpitih.«

6. PREDMETNIK IN IZOBRAŽEVALNI PROGRAMI

Učenci so v glasbeni šoli obiskovali glavni predmet, instrument, in dopolnilni predmet, solfedžo z didaktom oziroma nauk o glasbi. Učitelji so vodili evidenco pouka v katalogih za individualni ali skupinski pouk. Vanje so vpisali podatke o učencih, ki so jih poučevali, sprotne ocene učencev, obravnavano snov po mesecih, prisotnost in odsotnost, datume nastopov učencev ter karakteristike učenčevega igranja.⁹⁵ Nauk o glasbi je bil obvezen za vse učence, če se pouka niso udeleževali, so bili v roku 15 dni izključeni iz glasbene šole.⁹⁶ Učenec se je lahko dogovoril, da je pouk instrumenta obiskoval na eni glasbeni šoli (na primer na Glasbeni šoli v Kranju), pouk nauka o glasbi pa na drugi (na primer na Glasbeni šoli v Trzinu).⁹⁷

Slika 9: Potrdilo o obisku nauka o glasbi

Vir: Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota za Gorenjsko

V šolskem letu 1949/1950 so poučevali klavir, violino, flavto in solopetje ter dopolnilni predmet nauk o glasbi.⁹⁸ V šolskem letu 1951/1952 so predmetnik razširili, in sicer

⁹⁵ SI ZAL KRA 1376, Glasbena šola Kranj, šk. 22, »Katalogi za individualni pouk.«

⁹⁶ SI ZAL KRA 1366, Glasbena šola Kranj, šk. 12, »Statistika 1946/47 – 1958/59«.

⁹⁷ SI ZAL KRA 1370, Glasbena šola Kranj, šk. 16, »Glavne vpisnice«.

⁹⁸ SI ZAL KRA 1376, Glasbena šola Kranj, šk. 22, »Katalogi za individualni pouk.«

so dali sklop pihala in trobila, ki je zajemal učenje flavte, klarineta ali trobente.⁹⁹ Časopis Glas Gorenjske sicer zapiše, da bodo v šolskem letu 1953/1954 odprli odderek za violončelo in kontrabas¹⁰⁰, ampak se to po statističnih zapisih zgodi šele v šolskem letu 1956/1957, ko pouk klavirja, violine, pihal in trobil ter solopetja ostane, dodajo pa pouk violončela in kontrabasa. Tak predmetnik ostane nespremenjen vse do konca šolskega leta 1958/1959. Skozi celotno desetletje petdesetih let 20. stoletja je največ učencev obiskovalo pouk klavirja, vendar se proti koncu desetletja večja tudi število učencev pri pouku pihal in trobil.¹⁰¹ Časopis Glas Gorenjske leta 1956 to tezo tudi potrdi, saj zapiše, da je »pred nekaj leti prevladoval klavir, danes pa so močno zastopana tudi godala in pihala.«¹⁰²

Konec leta 1957 so na konferenci prosvetnih glasbenih delavcev v Kranju podali predlog za organiziranje oddelkov za pihala in trobila ter oddelkov za vzgajanje dirigentov in pevovodij na kranjski glasbeni šoli. Oddelke naj bi odprli v drugem polletju šolskega leta 1957/1958. To naj bi preprečilo propadanje pevskih zborov in godb v Kranju.¹⁰³

⁹⁹ SI ZAL KRA 1377, Glasbena šola Kranj, šk. 23 »Katalogi za individualni pouk.«

¹⁰⁰ »Kulturne novice: Kranj.« *Glas Gorenjske*, 16. maj 1953, 3.

¹⁰¹ SI ZAL KRA 1366, Glasbena šola Kranj, šk. 12, »Statistika 1946/47 – 1958/59«.

¹⁰² »Tretji koncert Glasbene šole v Kranju.« *Glas Gorenjske*, 8. junij 1956, 5.

¹⁰³ »Prosvetnim društvom bodo pomagali pri vzgajanju glasbenega kadra.« *Glas Gorenjske*, 28. december 1957, 9.

7. PRIREDITVE IN KONCERTI

Slovenija je bila v petdesetih letih 20. stoletja del Federativne ljudske republike Jugoslavije (FLRJ). Jugoslovanska federacija je za svoj nastanek štela 2. zasedanje AVNOJ-a v Jajcu, 29. 11. 1943 in to je bil tudi njen državni praznik – Dan Republike. Najprej se je imenovala Demokratična federativna Jugoslavija, leta 1946 s sprejetjem nove ustave, 31.1. 1946, pa se je preimenovala v Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo in tako je ostalo do leta 1963, ko se je po sprejetju nove ustave preimenovala v Socialistično federativno republiko Jugoslavijo (SFRJ).¹⁰⁴

Obdobje petdesetih let 20. stoletja naš prostor torej zaznamuje čas FLRJ, nastope, koncerte in prireditve na Glasbeni šoli Kranj pa njeni državni prazniki.

7.1. Prireditve in koncerti za Dan republike

Dan republike je bil državni praznik, spomin na drugo zasedanje AVNOJ-a 29. 11. 1943, ki je bil temelj za nastanek nove države.¹⁰⁵ Praznik je bil sprejet 2. 11. 1946. Leta 1953, torej 10 let po 2. zasedanju AVNOJ-a, Glas Gorenjske zapiše, da je mestni odbor Socialistične zveze delovnih ljudi v Kranju na predvečer Dneva republike ob 20. uri v veliki dvorani Sindikalnega doma priredil svečano proslavo. Na proslavi je sodelovala tudi glasbena šola Kranj.¹⁰⁶ Prav tako je Glasbena šola Kranj na slovesnosti ob Dnevu republike sodelovala leta 1956, v Glasu Gorenjske so zapisali takole: »V Kranju bo na predvečer praznika akademija v Sindikalnem domu. Spored bo izvajal kolektiv Iskra ob sodelovanju DPD Svoboda Kranj-center, Prešernovega gledališča in Glasbene šole.«¹⁰⁷

7.2. Prireditve in koncerti za Dan mladosti

Praznik Dan mladosti je obstajal od leta 1957, in sicer so ga praznovali 25. maja. Že pred tem v časopisih zasledimo nastope za mesec maj, kot mesec mladosti. V zvezi z Dnevom mladosti so po državi potekale različne prireditve, ki simbolizirajo bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov in narodnosti. Prireditve so prirejali teden prej, končale pa so se 25. maja z osrednjo manifestacijo v Beogradu.¹⁰⁸ Leta 1953 so v Glasu Gorenjske zapisali, da »v

¹⁰⁴ Enciklopedija Slovenije, s.v. »Federativna ljudska republika Jugoslavija«.

¹⁰⁵ Enciklopedija Slovenije, s.v. »Dan republike«.

¹⁰⁶ »Proslava v Kranju.« Glas Gorenjske, 28. november 1953, 3.

¹⁰⁷ »Pred Dnevom republike.« Glas Gorenjske, 26. november 1956, 3.

¹⁰⁸ Enciklopedija Slovenije, s.v. »Dan mladosti«.

okraju kar vrvi nastopov»¹⁰⁹. Članek predstavi nastope v Kranju in okolici. Glasbena šola Kranj je sodelovala na koncertu v Škofji Loki.¹¹⁰

Leta 1957 je v Kranju Glasbena šola organizirala štiri javne mladinske koncerte v času od 13. maja do 10. junija, in sicer ob ponedeljkih ob 19. uri v zgornji dvorani Sindikalnega doma v Kranju. Glas Gorenjske zapiše, da se bodo »predstavili gojenci oddelkov za klavir, violino, flavto in solopetje. Ob zaključni točki sporeda bo nastopil 30-članski mladinski godalni orkester.«¹¹¹ V isti številki časopisa zasledimo tudi vabilo na Revijo mladinske glasbe, ki je bila 22. maja v Kranju. Revijo je organizirala Zveza prijateljev mladine Slovenije. Glasbena šola je nastopila sz instrumentalnimi ansambli in orkestrom.¹¹²

Leta 1959 so 21. maja v Kranju otvorili 5. mladinski festival »Bratstvo-enotnost«. Glasbena šola Kranj je v počastitev festivala priredila koncert orkestra in solistov v Prešernovem gledališču.¹¹³

Glasbena šola Kranj je prirejala tudi svoje glasbene večere. Eden izmed njih je bil 21. maja 1955 v okviru praznika delavske mladine, ki bi ga lahko povezali s Praznikom dela ali pa z mesecem majem, kot mesec mladosti. Majsko slavlje delavske mladine je bilo v Kranju 21. in 22. maja.¹¹⁴ V Glasu Gorenjske 28. maja 1955 so zapisalo recenzijo tega glasbenega večera. Nastop pianistov so pokomentirali z besedami: »Učence odlikuje lepa tehnika; nekateri, zlasti starejši, že skušajo izraziti tudi glasbeno vsebino.«¹¹⁵ Nastope violinistov so izpostavili poimensko, s pripisom, da so igrali s čistim tonom, intonacijo in primerno tehniko. Komentirali so tudi solopevce, ki so jih primerjali glede na prejšnje njihove nastope. Časopisni prispevek se konča z besedami: »Nastopi učencev v štirih produkcijah so nas tudi letos prepričali, kako važna ustanova za mesto Kranj in njegovo okolico je Glasbena šola in kako velik glasbeno-vzgojni smoter opravlja.«¹¹⁶

Leta 1958 je kranjska Glasbena šola sodelovala na IV. Mladinskem festivalu v Prištini, ki je potekal od 23. – 25. maja. Glasbena šola je za dogodek pripravila solistične točke klavirja,

¹⁰⁹ »V okraju kar vrvi nastopov.« *Glas Gorenjske*, 16. maj 1953, 1.

¹¹⁰ Prav tam, 1.

¹¹¹ »Glasbena šola v Kranju v počastitev Dneva mladosti.« *Glas Gorenjske*, 10. maj 1957, 2.

¹¹² Prav tam, 5.

¹¹³ »Otvoritev festivala.« *Glas Gorenjske*, 22. maj 1959, 1.

¹¹⁴ »Praznik delavske mladine, Spored majskega slavlja.« *Glas Gorenjske*, 7. maj 1955, 2.

¹¹⁵ »IV. večer glasbene šole v Kranju.« *Glas Gorenjske*, 28. maj 1955, 5.

¹¹⁶ Prav tam, 5.

violine, flavte, klavirskega tria, narodnega instrumentalnega ansambla, sodeloval je tudi godalni orkester.¹¹⁷

7.3. Prireditve in koncerti za Dan Jugoslovanske ljudske armade (JLA)

Dan JLA so v FLRJ praznovali 22. decembra od leta 1947 naprej. Praznovali so ga v spomin na 22. 12. 1941, ko so v Rudu ustanovili prvo proletarsko brigado.¹¹⁸

Leta 1956, ko je JLA praznovala 15. obletnico, je odbor za proslavo JLA presodil, »da bi bilo zaradi pomembnosti in vloge, ki jo ima naša Ljudska armada pri ohranitvi naše neodvisnosti in miru v svetu, pravilneje, da se posveti praznovanju ves mesec«¹¹⁹. V Kranju so priredili osrednjo akademijo na predvečer praznika, sodelovala je tudi kranjska glasbena šola.¹²⁰ Naslednje leto so za Dan JLA priredili dva koncerta, enega 21. decembra in enega 28. decembra, kjer je nastopal orkester kranjske glasbene šole. Glas Gorenjske zapiše: »Trdno smo uverjeni, da kranjska koncertna publika ne bo razočarana.«¹²¹

7.4. Ostale prireditve, koncert in nastopi

Glasbena šola Kranj je leta 1954 sodelovala na koncertu za Teden otroka, ki so ga praznovali od 3. do 10. oktobra¹²², leta 1958 pa na proslavi v počastitev 15-letnice USAOJ.¹²³

Poleg vseh gostovanj in sodelovanj, kjer je Glasbena šola Kranj nastopala, pa je prirejala tudi svoje lastne koncerte in nastope. Leta 1954 in 1955 je priredila 4 Glasbene večere. Prvega je priredila 21. aprila 1954. V časopisu Glas Gorenjske so zapisali so o nastopu zapisali naslednje: »Pri izvedbi programa smo dobili vtis resnega stremljenja glasbenih pedagogov po kvaliteti, kateri ne polagajo važnosti le tehničnemu znanju, marveč že od vsega početka posvečajo pažnjo tudi glasbenemu izražanju. Seveda ni še vse dognano, marsikaj bo treba še izpopolniti.«¹²⁴ Takšnih zapisov je še več. Eno leto kasneje, leta 1955, Glas Gorenjske članek o Glasbenem večeru naslovi z »Vsi gojenci pokazali velik napredek.«¹²⁵ S tem naslovom meri prav na napredek, ki je bil opažen na Glasbenih večerih, s tem pa opozorijo tudi na to, da je

¹¹⁷ »Naša kronika: Kranjska kulturna skupina se pripravlja za mladinski festival v Prištini.« *Glas Gorenjske*, 24. marec 1958, 2.

¹¹⁸ *Enciklopedija Slovenije*, s.v. »Dan jugoslovanske ljudske armade«.

¹¹⁹ »Priprave na praznovanje Dneva JLA.« *Glas Gorenjske*, 7. december 1956, 2.

¹²⁰ Prav tam, 2.

¹²¹ »Koncertna poslovalnica Kranj.« *Glas Gorenjske*, 29. november 1957, 9.

¹²² »Ob Tednu otroka.« *Glas Gorenjske*, 2. oktober 1954, 1.

¹²³ »Kratko, vendar zanimivo: V počastitev 15-letnice USAOJ.« *Glas Gorenjske*, 10. januar 1958, 2.

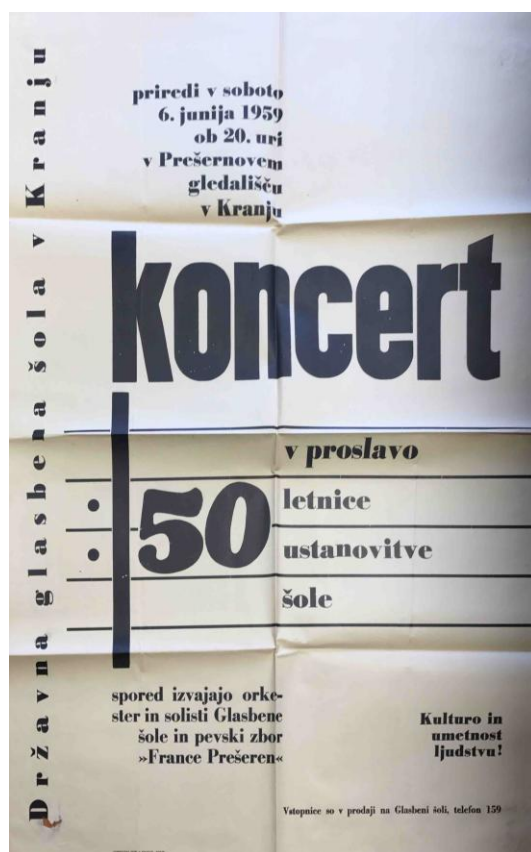
¹²⁴ »Večer Glasbene šole Kranj.« *Glas Gorenjske*, 30. april 1954, 5.

¹²⁵ »Vsi gojenci pokazali velik napredek.« *Glas Gorenjske*, 30. april 1955, 5.

glasba pomembna prav za vse ljudi, ne le za učence glasbene šole. Kot smo že omenili, je bila vizija glasbene šole, da se vanjo vključujejo učenci, ne glede na socialni status in da glasba pride prav do vsakega človeka. Glas Gorenjske pravi: »Drugi glasbeni večer, ki ga je priredila s svojimi gojenci Glasbena šola v Kranju, nas je zopet prepričal o pomembnosti, ki jo ima ta šola za estetsko-glasbeno oblikovanje mladega rodu. Obenem pa, da njeno delo močno vpliva na glasbeno vzgojo poslušalcev, ki vselej napolnijo malo dvorano Sindikalnega doma.«¹²⁶

7.5. Koncert ob petdeseti obletnici ustanovitve Glasbene šole Kranj

Glasbena šola Kranj je maja leta 1959 praznovala 50 let svojega delovanja. Koncert so priredili 6. junija 1959 ob 20. uri v Prešernovem gledališču Kranj. Na koncertu so nastopali učenci solisti ter godalni orkester Glasbene šole Kranj in pevski zbor »France Prešeren«. Koncert je imel 12 točk in dva odmora.¹²⁷

Slika 10: Plakat ob 50-letnici

Vir: Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota za Gorenjsko

¹²⁶ Prav tam, 5.

¹²⁷ Glasbena šola v Kranju, 50 let obstoja in delovanja. Kranj: Glasbena šola Kranj, 1959, 8-9.

8. PROSTORI

8.1. Šolska zgradba

Šolska zgradba z učilnicami je bila na Trubarjevem trgu 3. Danes je glavna zgradba na Poštni ulici, vendar je zaradi pomanjkanja prostora, zgradba na Trubarjevem trgu še vedno v uporabi. Ob 100-letnici glasbene šole, leta 2009, so v publikaciji zapisali, da so prostorske razmere neprimerne in ponekod nemogoče. Hodniki so preozki in učilnice niso primerno zvočno izolirane. O stavbi na Trubarjevem trgu so zapisali, da ima sicer novo strešno kritino in obnovljene podstrešne prostore, vendar pa fasada nujno potrebuje prenovo.¹²⁸

O širitvi oziroma adaptaciji šolskega poslopja na Trubarjevem trgu so se začeli pogovarjati že leta 1953, ob pregledu stavbe glasbene šole v Kranju. Navedli so ugotovitve, da je stavba sicer v dobrem stanju in da je poslopje možno razširiti desno ali levo, kjer stojita pritlični stanovanjski zgradbi, ki sta v zelo slabem stanju. Sklenili so, da bi učilnice pridobili tako, da se iz poslopja izselijo vse stranke, čez zimo pa bi lahko obnovili tla, okna in vrata. Celotna adaptacija zgradbe bi bila mogoča, če se najprej izdelata celotna regulacija Pungerta. Navedli so, da bi bil levo od šole prizidek s stanovanjem hišnika, upravnimi prostori in arhivom, desno od šole pa bi zgradili dvorano, ki bi služila za koncerte ter kot prostor ljudske univerze, za sestanke množičnih organizacij, vaje pevskih zborov, kombinirali pa bi jo lahko tudi z letnim kinom.¹²⁹ Iz leta 1953 imamo dokument o adaptaciji šolske zgradbe, kjer je takratni ravnatelj Peter Lipar prosil Občinski ljudski odbor, da v svoj proračun vnese znesek za prenovo stavbe. Kot razlog navede pomanjkanje učilnic zaradi velikega vpisa novih učencev. V proračun za prenovo naj bi bil všteti dvig šolskega poslopja za eno nadstropje, s tem bi pridobili več učilnic, preureditev dvorišča ter ureditev shrambe za kurjavo, arhiv in instrumente. Leta 1958 je v poročilu o prostorih zapisano, da je bilo v šolskem poslopju, ki je meril 156,43m², 7 učilnic.¹³⁰ Stavba je po večletnem adaptiranju leta 1974 dobila takšne prostore, kot jih ima danes.¹³¹

¹²⁸ Pogačnik, Jasmina, ur. Sto let Glasbene šole Kranj. Kranj: Glasbena šola Kranj, 2009, 29.

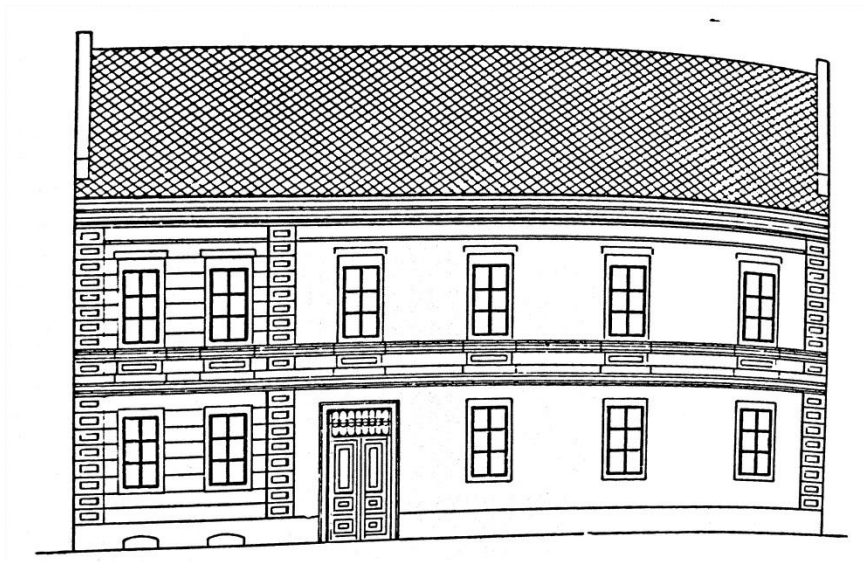
¹²⁹ SI ZAL KRA 1366, Glasbena šola Kranj, šk. 12, »Statistika 1946/47 – 1958/59«.

¹³⁰ SI ZAL KRA 1366, Glasbena šola Kranj, šk. 12, »Adaptacija stavbe«.

¹³¹ Glasbena šola Kranj: Zgodovina. <http://www.gs Kranj.net/zgodovina> (Dostop: april 2017).

Tudi v časopisu Glas Gorenjske zasledimo kritike o prostorski stiski glasbene šole, ki vpliva predvsem na kvaliteto pouka in na število novo sprejetih učencev.¹³²

Spodnji dve sliki sta primerjava in dokaz, da stavba nikoli ni dobila zelenih prizidkov.

Slika 11: Stavba Glasbene šole pred preureditvijo

Vir: Glasbena šola v Kranju, 50 let obstoja in delovanja. Kranj: Glasbena šola Kranj, 1959.

Slika 12: Stavba Glasbene šole Kranj aprila 2017

Vir: Osebni arhiv Lare Križaj

¹³² »Bogata žetev na Glasbeni šoli v Kranju.« Glas Gorenjske, 4. julij 1957, 5.

8.2. Glasbena oprema

Glasbena šola je morala imeti za nemoteno izvajanje pouka svoje instrumente in drugo glasbeno opremo. Ker je bil to velik finančni zalogaj za glasbeno šolo, so si glasbene šole med seboj posojale instrumente.¹³³ V poročilu za šolsko leto 1955/1956 je zabeleženo pomanjkanje učil za pihalni oddelek in nakup instrumentov na godalnem oddelku. Glasbena šola je imela tudi knjižnico, kjer je bilo leta v šolskem letu 1958/1959 811 knjig oziroma zvezkov.¹³⁴

O pomanjkanju instrumentov in druge opreme piše tudi Glas Gorenjske, ki zapiše, da instrumenti po dolgih letih uporabe niso več primerni za glasbeno šolo in za doseganje kakovosti dela v njej. Leta 1957 je v članku »Bogata žetev na Glasbeni šoli v Kranju« objavljeno, da bo potreben nakup klavirjev ter pihal in trobil. Za kakovost in sodobnost pouka tistega časa pa so potrebovali tudi magnetofon, ki bi pripomogel k sodobnejši metodiki glasbene šole.¹³⁵

8.3. Prostori za koncerte in prireditve

Glasbena šola Kranj ni imela svojega prostora za koncerte, zato je nastope in prireditve prirejala v Sindikalnem domu in Prešernovem Gledališču. Za take dogodke je morala zaprositi za dovoljenje, da je dobila prostor za želeni termin.¹³⁶ Potrebo po koncertni dvorani so opazili tudi ostali meščani. Novinar je v časopisu Glas Gorenjske leta 1956, po tem, ko je intervjuval ravnatelja glasbene šole Petra Liparja, zapisal, da je »nehote pomislil, da zgornja dvorana, garderoba in oder nikakor ne ustrezajo koncertom najvidnejših reproduktivnih glasbenikov – tako inozemskih kot naših.«¹³⁷ Leta 1959 je glasbena šola dobila manjšo koncertno dvorano, kot zapiše Glas Gorenjske v članku »Davna želja uresničena«. Koncertna dvorana je nastala z združitvijo dveh prostorov. V njej sta vadila godalni orkester in Prešernov pevski zbor, izvajali pa so tudi pouk glasbene teorije.¹³⁸ V načrtu je bila tudi

¹³³ SI ZAL KRA 1380, Glasbena šola Kranj, šk. 26, »Dopisi«.

¹³⁴ SI ZAL KRA 1366, Glasbena šola Kranj, šk. 12, »Statistika 1946/47-1957/58«.

¹³⁵ »Bogata žetev na Glasbeni šoli v Kranju.« Glas Gorenjske, 4. julij 1957, 5.

¹³⁶ SI ZLA KRA 1380, Glasbena šola Kranj, šk. 26 »Dopisi«.

¹³⁷ »Nepozabni večer opernih arij.« Glas Gorenjske, 26. november 1956, 5.

¹³⁸ »Davna želja uresničena.« Glas Gorenjske, 6. januar 1959, 2.

izgradnja festivalnega trga pred Glasbeno šolo z dozidavo komorne koncertne dvorane, kot prizidkom k poslopju Glasbene šole.¹³⁹

Slika 13: Perspektivni načrt preureditve festivalnega trga pred Glasbeno šolo z dozidavo komorne koncertne dvorane (levo) kot prizidek k dosedanjemu poslopju

Vir: Glasbena šola v Kranju, 50 let obstoja in delovanja

Željo po večji koncertni dvorani lahko še vedno zasledimo tudi ob 100-letnici Glasbene šole Kranj, leta 2009. V publikaciji najdemo zapis: »Tudi najbolj pereča, desetletja stara zgodba o Kranja vredni koncertni dvorani še ni zaključena.«¹⁴⁰

¹³⁹ Glasbena šola v Kranju, 50 let obstoja in delovanja. Kranj: Glasbena šola Kranj, 1959, 41.

¹⁴⁰ Sto let Glasbene šole Kranj. Kranj: Glasbena šola Kranj, 2009, 29.

9. SKLEP

Namen diplomske naloge je bilo ugotoviti, kako so teme vpisa v glasbeno šolo, sprejemnih in ostalih izpitov, prireditev, predmetnika in problematike prostorov Glasbene šole Kranj obravnavane v petdesetih letih v časopisu Gorenjski Glas. S tem smo empirični del podkrepili še z arhivskimi podatki.

Glasbena šola Kranj je bila ustanovljena leta 1909, kar je pomenilo začetek sistematične glasbene dejavnosti na Gorenjskem. Med prvo svetovno vojno je bila Glasbena šola Kranj zaprta. Med vojnima je delovala od leta 1925 pa do začetka druge svetovne vojne. Med drugo svetovno vojno so Nemci v njej odprli podružnico celovškega konservatorija. Po drugi svetovni vojni je bila glasbena šola podržavljena. Glasbena šola Kranj je skozi celotno svojo zgodovino sledila viziji, da bi bila glasba in glasbeno izobraževanje dostopno vsem. To ji je začelo uspevati po vojni, ko je bila Slovenija del Federativne ljudske republike Jugoslavije in so se zavedali pomena kulture in umetnosti v vsakdanjem življenju. V časopisu Gorenjski Glas zasledimo vabila na koncerte in prireditve, ki vabijo vsakega, da se jih udeleži. Prav tako Gorenjski Glas večkrat zapiše, da so prireditve dobro obiskane in da ima Glasbena šola Kranj že svoje stalno občinstvo. Prireditve so se v veliki meri navezoval na državne praznike FLRJ. Tako je Glasbena šola, poleg svojih koncertov, s svojim orkestrom in solisti nastopala na proslavah za Dan republike, Dan mladosti, Dan JLA in na mnogih drugih. S tovrstnimi prireditvami, ki so bile javne, so želeli glasbo in kulturo približati čim večjemu številu ljudi, kar je bila tudi vizija Glasbene šole Kranj. Prireditve in koncerti so se večinoma odvijali v Sindikalnem domu ali Prešernovem gledališču Kranj, saj Glasbena šola ni imela svoje koncertne dvorane. Ta je bila sicer v načrtu za izgradnjo, vendar do nje ni nikoli prišlo. Prostorska stiska je velikokrat omenjena v časopisu Gorenjski Glas, kot moteč dejavnik, ki vpliva na kakovost dela in omejitev vpisa v glasbeno šolo.

Za sprejem v glasbeno šolo so morali učenci opraviti sprejemni izpit, za napredovanje v višji letnik pa prestopne ali kontrolne izpite. S končanim letnikom so dobili spričevalo in si s tem pridobili formalno izobrazbo. Obiskovali so glavni predmet, instrument, in nauk o glasbi. Skozi petdeseta leta so iz leta v leto poučevali več instrumentov. O teh napredkih je pisal tudi Gorenjski Glas. Do konca petdesetih let so tako poučevali klavir, pihala, trobila, violino, violončelo in kontrabas ter solopetje. Dosežke in napredke učencev so kritiki zabeležili v člankih v Gorenjskem Glasu in jih tako primerjali med seboj.

Pomembna prelomnica, ki jo je Glasbena šola Kranj doživela leta 1959, je petdesetletnica ustanovitve in delovanja glasbene šole. Ob tej priložnosti so priredili javen koncert v Prešernovem gledališču Kranj.

Časopisni članki so v veliki meri zaznamovani s takratno komunistično ideologijo in izrazoslovjem, zato je potrebno pri pregledu časopisnega gradiva uporabiti metodo kritičnosti. V diplomski nalogi smo verodostojnost časopisnih člankov preverjali z arhivskim gradivom in nekajkrat naleteli na odstopanja. Vidna odstopanja smo opazili pri številu učencev, vpisanih v glasbeno šolo. Vendar pa je Gorenjski Glas kar veliko pozornosti namenil Glasbeni šoli Kranj, saj je bila to pomembna kulturna ustanova za celotno mesto in tak občutek dobimo tudi ob prebiranju časopisnih člankov.

10. VIRI IN LITERATURA

10.1. Arhivski viri

SI ZAL KRA 1366, Glasbena šola Kranj, šk. 12.

SI ZAL KRA 1370, Glasbena šola Kranj, šk. 16.

SI ZAL KRA 1376, Glasbena šola Kranj, šk. 22.

SI ZAL KRA 1377, Glasbena šola Kranj, šk. 23.

SI ZAL KRA 1380, Glasbena šola Kranj, šk. 26.

SI ZAL KRA 1381, Glasbena šola Kranj, šk. 27.

10.2. Časopisni viri

Gorenjski Glas. *Glasilo osvobodilne fronte okraja Kranj*. Kranj: 1950-1952.

Glas Gorenjske. *Glasilo socialistične zveze delavnega ljudstva za Gorenjsko*. Kranj: 1953-1959.

10.3. Elektronski viri

Glasbena šola Kranj: Zgodovina. <http://www.gskranj.net/zgodovina> (Dostop: april 2017).

Gorenjski Glas: Zgodovina podjetja. <http://www.gorenjskiglas.si/zgodovinapodjetja> (Dostop: april 2017).

10.4. Literatura

Budkovič, Cvetko. *Razvoj glasbenega šolstva na Slovenskem I, od začetka 19. stoletja do nastanka konservatorija*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakulteta, 1992

Budkovič, Cvetko. *Razvoj glasbenega šolstva na Slovenskem II, od nastanka konservatorija do Akademije za glasbo 1919 – 1946*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakulteta, 1995.

Dežman, Jože, ur. *Gorenjska 1900 – 2000, Knjiga gorenjske samozavesti*. Kranj: Gorenjski glas, 1999.

Enciklopedija Slovenije. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1988.

Glasbena šola v Kranju, 50 let obstoja in delovanja. Kranj: Glasbena šola Kranj, 1959.

Sto let Glasbene šole Kranj. Kranj: Glasbena šola Kranj, 2009.

Škrjanec, Peter. *Devetdeset let Glasbene šole Kranj*. Kranj: Glasbena šola Kranj, 1999

Škrjanec, Peter. »80 let Glasbene šole v Kranju.« V: *Kranjski zbornik 1990*, 286-287. Kranj: Skupščina občine Kranj, 1990.

11. KAZALO SLIKOVNEGA GRADIVA

Slika 1: Logotip prve številke 1950	7
Slika 2: : Logotip prve številke 1951	7
Slika 3: Logotip prve številke 1952	8
Slika 4: Logotip prve številke 1953	8
Slika 5: Logotip 21. številke 1953	8
Slika 6: Logotip 3. številke 1956	8
Slika 7: Logotip prve številke 1957	8
Slika 8: Število učencev za vsako šolsko leto posebej	21
Slika 9: Potrdilo o obisku nauka o glasbi	23
Slika 10: Plakat ob 50-letnici	28
Slika 11: Stavba Glasbene šole pred preureditvijo	30
Slika 12: Stavba Glasbene šole Kranj aprila 2017	30
Slika 13: Perspektivni načrt preureditve festivalnega trga pred Glasbeno šolo z dozidavo komorne koncertne dvorane (levo) kot prizidek k dosedanemu poslopju	32

12. PRILOGE

12.1. Priloga 1

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu s strokovnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Ljubljana, 5. junij 2017

Lara Križaj

12.2. Priloga 2

Izjava kandidata / kandidatke

Spodaj podpisana LARA KRIŽAJ izjavljam, da je besedilo diplomskega dela v tiskani in elektronski obliki istovetno, in

dovoljujem / ne dovoljujem
(ustrezno obkrožiti)

objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

Datum:

Podpis kandidata / kandidatke: